

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA
úsek inšpekčnej činnosti
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava

**Stav výchovno-vzdelávacej činnosti a učenia sa päť- až šesťročných detí
v materských školách v školskom roku 2016/2017 v SR**

Počas tematickej inšpekcie v **165** materských školách (MŠ) bol monitorovaný *stav výchovno-vzdelávacej činnosti (VVČ) a učenia sa päť- až šesťročných detí*¹, ktoré boli zaradené do 150 tried s homogénnym (3 439 detí) a do 176 tried s heterogénnym (3 393 detí) vekovým zložením. Školskí inšpektori vstúpili do 148 štátnych, 9 cirkevných a 8 súkromných MŠ, v ktorých bolo spolu 649 tried. V 8 triedach bola zabezpečovaná poldenná² výchova a vzdelávanie (V a V). S vyučovacím jazykom slovenským (VJS) bolo 153 škôl, s vyučovacím jazykom maďarským (VJM) 7, s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským (VJS/VJM) 4 školy, s vyučovacím jazykom slovenským a ukrajinským (VJS/VJU) 1 MŠ³. *Pedagogickí zamestnanci* spĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pedagogickej činnosti v MŠ (97 %) a podmienky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca (78 %)⁴. Niektorí účinne aplikovali získané poznatky z kontinuálneho vzdelávania (KV) vo svojej priamej VVČ. Jeden riaditeľ⁵ neurčil svojho zástupcu pre MŠ.

Učitelia v kontrolovaných školách predprimárne vzdelávali 13 452 detí, z toho 436 detí malo odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky (OPŠD) a 3 deti boli s dodatočným odkladom začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky (DOPŠD). Detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP)⁶ bolo 52, z toho so zdravotným znevýhodnením bolo 38 detí a zo sociálne znevýhodneného prostredia bolo 14 detí a 3 z nich mali OPŠD.

¹ *príklad vhodnej/dobrej praxe*: MŠ, M. Marečka 20, Bratislava; MŠ, SNP 1, Ivanka pri Dunaji; MŠ, Košická 40, Senec; MŠ, Adamovské Kochanovce 9; ZŠ s MŠ Fraňa Madvu, Nitrianske Sučany 352; ZŠ s MŠ Samuela Štúra, Lubina 1; MŠ, Malinovského 27, Partizánske; ZŠ s MŠ, Považské Podhradie 169, Považská Bystrica; Katolícka spojená škola, Školská 9, Nemšová

² Bratislavský, Prešovský a Žilinský kraj po 2 triedy, Banskobystrický a Trnavský kraj po 1 triede

³ MŠ, Sládkovičova 3, Prešov

⁴ Bratislavský kraj 64 %, Banskobystrický 68 %, Košický a Nitriansky kraj po 83 %, Prešovský kraj 84 %, Trenčiansky 86 %, Trnavský 87 % a Žilinský kraj 65 %

nesplňanie podmienok na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca: CMŠ sv. Filipa Neriho, Zlatohorská 18, Bratislava; MŠ, Reca 24; MŠ bl. Zdenky Schelingovej, Sv. Pia X. 1, Bratislava; SMŠ BABYLAND, Nobelovo nám. 6, Bratislava; SMŠ Slniečnica, Mlynské Nivy 44/C, Bratislava; MŠ, Reca 24; ZŠ Sama Tomášika s MŠ, Lubeník 102; MŠ, Braváčovo.195; ZŠ s MŠ, Školská 35, Nemecká; SMŠ U Macka Macíka, Tajovského 5, Banská Bystrica; MŠ, Kružno 25; MŠ, Železná Breznica 181; SMŠ ProPueris, Stará baštová 11, Košice; MŠ, Kecerovce 31; CMŠ bl. biskupa Vasiľa Hopku, ul. J. Švermu 4, Michalovce; MŠ, Bardoňovo, 104; MŠ, Osloboditeľov 36, Tekovské Lužany; MŠ, Veľké Dvorany 53; ZŠ s MŠ, Dubník, 93; ZŠ s MŠ, Budovateľská 19, Šaľa; ZŠ s MŠ – Alapiskola és Óvoda, Veľké Ludince 390; MŠ Fulianka 9; MŠ Lipníky 15; MŠ, Kružlová 10; ZŠ s MŠ, Školská 93, Plaveč; MŠ, Kostolná – Záriečie 18; MŠ, Štvrtok 57; ZŠ s MŠ Fraňa Madvu, Nitrianske Sučany; MŠ, Školská 44, Veľké Orvište; MŠ, Kalinčiakova 1, Hlohovec; ZŠ s MŠ, Nová Doba 482, Nižná; SMŠ TatraKUK, Malé Tatry 5A, Ružomberok; ZŠ s MŠ, Dunajov 235; MŠ, Ďurčiná 225; MŠ, Kláštor pod Znievom 9; SŠ, Ul. M. R. Štefánika 1, Vrútky

⁵ ZŠ s MŠ, Milana Kolibiara 369, Detsvianska Huta

⁶ Správa o výchove a vzdelávaní detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materských školách v školskom roku 2016/2017 v SR, dostupná na: <http://www.ssiba.sk/>

Zdrojom informácií tematickej inšpekcie boli výsledky **1 619 hospitácií** (1 410 dopoludňajších foriem denných činností a 209 popoludňajších) v **343** triedach (282 dopoludnia, 61 popoludní), v ktorých boli predprimárne vzdelávané päť- až šesťročné deti; poznatky z dotazníkov a z rozhovorov s pedagogickými zamestnancami MŠ, z dokumentácie školy, zo školského vzdelávacieho programu (ŠkVP) a z obhliadky priestorov školy.

Pre zrealizovanie *obsahu* VVČ, ktorý súvisel so ŠkVP⁷ (91 %), vytvorili učitelia celkovo vhodné *podmienky* (80 %). Deti boli *oboznámené* s dennými činnosťami (76 %), v ktorých učitelia vhodne využívali pedagogické *stratégie* a zásady, efektívne postupy (82 %), didaktické a kompenzačné *pomôcky* (82 %), *digitálne technológie* (68 %). Učitelia podporovali deti v nadobúdaní základných pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia (91 %) a v samostatnosti v *sebaobslužných činnostiach* (93 %). Vyváženým striedaním spontánnych a riadených aktivít (77 %) umocňovali atraktivitu učebných situácií včítane nadobúdania a uplatňovania *skúseností*⁸ deťmi a to aj vlastných a získaným mimo MŠ (84 %). Nie vždy zadefinovali zábery individuálnych, skupinových a spoločných činností. Ojedinele učitelia využívali *adaptácie výkonových štandardov* neefektívne tým, že ignorovali rozvojové možnosti detí. Pozorované boli aj činnosti, v ktorých deti nemali dostatočný časový priestor na plnenie úloh a dokončenie svojho produktu. Zaznamenané bolo sprostredkovanie učiva o ľudskom tele v rozsahu učebných osnov základnej školy a školský spôsob výučby písania a čítania, čo nezodpovedalo rozvojovej úrovni detí a presahovalo rámec obsahu predprimárneho vzdelávania štátneho kurikula (ŠVP). Učitelia kontinuálne, vzhľadom na obsah, včlenili jednotlivé formy denných činností do uceleného bloku rozmanitých a na seba plynule nadväzujúcich učebných situácií, ktoré ojedinele zatriktívni aj špecifickými pomôckami⁹. Zväčša uplatnením metódy ranný kruh alebo motivačným rozhovorom na začiatku aktivity deti upokojili a zamerali ich pozornosť na to, čo ich čaká, napr. čo majú poznať/spoznať, vedieť, zvládnuť, vykonať, dokázať, uskutočniť, ovládať. Deti pri plnení zadania kooperovali, diskutovali, delili si úlohy, pomáhali si, podporovali sa a využívali vlastné i získané skúsenosti. Niekedy boli ich výkony ovplyvnené aj nejednoznačnými, nekorektnými alebo absentujúcimi požiadavkami. Niektorí učitelia zaradením hier vo všetkých formách denných činností vytvorili optimálne podmienky pre sebauplatnenie sa každého dieťaťa. Pozorované boli aj činnosti s *hudobným zameraním*, v ktorých učitelia uplatňovali prípravné cvičenia (dychové, hlasové, rytmické) a deti spievali so sprievodom hudobných (klavír, akordeón, flauta) a rytmických (Orfov inštrumentár) nástrojov. V 2 vzdelávacích aktivitách s hudobným zameraním¹⁰ učitelia hrou na akordeóne a flaute napomáhali intonačne čistému spevu detí a riešeniu hudobných hádaniek. Deti spoznávali názvy piesní, objavovali zvuky, zapájali sa do spevu, reagovali na dirigentské gestá učiteľa, identifikovali predohru a dohru, prezentovali rozvinutú hudobnú pamäť a navrhovali spôsoby hry na rytmických hudobných nástrojoch. Učitelia 3 MŠ¹¹ nemali dostatočný prehľad o aktivitách detí, ktoré boli z viacerých tried sústredené na školskom dvore, týmto školám chýbali jednoznačne nastavené pravidlá organizácie pobytu vonku.

Smerovanie záujmov detí ovplyvnila ponuka hračiek, učebných pomôcok a výnimočne aj námetová alebo rolová hra iniciovaná učiteľom. Deti najmä v hrách a činnostiach podľa

⁷ MŠ, Lipníky 15 (absencia ŠkVP)

⁸ poznatky, spôsobilosti, hodnoty, postoje

⁹ váhy; nádoby na mrznúcu vodu; pinzety; skúmavky; farebné okuliare a sklíčka; magnetické laboratórium; magnetické a presýpacie hodiny; súbor magnetických obrazov – vývin žaby, motýľa; súprava na miešanie farieb; súprava na výsadbu a pestovanie rastlín; minerály; nerasty; vyvreté horniny; kvapalinové a suché preparáty; vypchávk; výbrusy; maketa slnečnej sústavy; lupa; mikroskop; ďalekohľad

¹⁰ MŠ, Kyslá 256, Hodruša – Hámre

¹¹ MŠ, Nám. A. Hlinku 32, Cífer; MŠ, Ul. Komenského 37, Sereď; MŠ, Dionýza Štúra 2116, Sereď

vlastného výberu kombinovali rôzne prvky, spájali fragmenty do menších častí a tie do väčších celkov, vytvárali plošné i objemom priestorové artefakty, spoznávali základnú podstatu magnetizmu, fungovanie ozubených kolies, špecifické vlastnosti materiálov a účel využitia rôznorodých predmetov. Niektoré z detí dokázali zhotoviť objekty podľa technického plánu, pričom preukázali svoje manipulačné zručnosti, predstavivosť, počiatočnú čitateľskú gramotnosť a elementárne technické myslenie. Učitelia ojedinele vytvorili deťom priestor na prezentovanie výsledkov vlastnej či skupinovej tvorby. Deti skonštruované produkty zväčša na pokyn učiteľa ukončiť hry rozobrali. Konanie učiteľov ovplyvnilo mieru ich sebauspokojenia, sebaúcty, sebadôvery vo vlastné schopnosti a poznania o význame činností súvisiacich s ľudskou prácou. Ak hra detí nebola v centre pozornosti učiteľa (nepodporoval ju, nezapájal sa do nej), po krátkom čase zanikla.

Učitelia rešpektovali *individuálne tempo* detí (69 %) a *prispôbovali úlohy* ich výchovno-vzdelávacím potrebám (58 %). Zväčša všeobecne sformulovanými požiadavkami ovplyvnili záujem, vytrvalosť i sebavedomie detí. Niektorí učitelia podcenili alebo precenili náročnosť zadaných úloh (42 %), boli dominantní, nerešpektovali názory, postoje, návrhy, identitu a momentálne potreby detí. Vyžadovali od detí zotrvanie na ležadle, aj keď nepociťovali potrebu spánku. Minimálne prispôbovali činnosti k výkonovému potenciálu detí v triedach s heterogénnym vekovým zložením. Zvolenými stratégiami, striktnými pokynmi, nevhodným zasahovaním¹² do procesu tvorby detí marili dosiahnutie zámeru VVČ. Menej trpezlivosti prejavovali v prípadoch, keď na položené otázky deti odpovedali nesprávne alebo o odpovedi premýšľali. Správnu odpoveď alebo postup riešenia vzápätí ponúkli sami. Školský spôsob vyučovania bol pre deti nezaujímavý, obmedzoval ich autonómnosť v rozhodovaní sa, vo verbálnom i v neverbálnom prezentovaní sa. Deti pasívne prijímali poznatky, rezignovali na podnety a pokyny učiteľov, boli neisté, nespokojné s výsledkom činnosti a s vlastným výkonom, ich výsledné produkty boli prevažne identické. Ojedinele pevne stanovený čas všetkých foriem denných činností v dennom poriadku obmedzovalo efektívne realizovanie sa učiteľov a detí.

Deti navrhovali postupy a *možnosti riešení* učebných zadaní, boli tvorivé, vynaliezavé, originálne (64 %), vyhľadávali a spracovávali informácie (71 %) a využívali *digitálne technológie*¹³ (57 %) najčastejšie v hrách a činnostiach podľa vlastného výberu. Niektoré bezproblémovo ovládali vstupné i výstupné zariadenia interaktívnej tabule, notebooku, programovateľných hračiek, digitálneho fotoaparátu a používali ich aplikácie na splnenie úlohy. V 1 triede¹⁴ deti bez pomoci učiteľa vytvorili poradovník striedania sa pri interaktívnej tabuli a kontrolovali jeho dodržiavanie. *Matematickú gramotnosť* deti preukázali v jednoduchých operáciách s číslami, pri triedení, porovnávaní predmetov i objektov podľa stanovených kritérií a *prírodovednú gramotnosť* pri interpretovaním nadobudnutých poznatkov o flóre a faune, o ochrane prírody a jej význame. Zriedka bolo deťom umožnené analyzovať učebný problém, zhrnúť a zovšeobecniť zistenia, uplatniť metódu pokus – omyl, skúmať fragmenty okolitej prírody a konfrontovať príklady z virtuálneho života s reálnym životom. Pozorované bolo aj využívanie symbolických bankoviek a štítkov s číslami zobrazujúcimi hodnotu tovaru v námetových hrách, čo smerovalo k rozvíjaniu základov *finančnej gramotnosti* detí.

Učitelia podporovali aktívnu *komunikáciu* detí a napomáhali nadobúdaniu základov, ovládaniu a používaniu *spisovnej podoby štátneho a materinského jazyka* (82 %). Kládli im otvorené *otázky* (78 %) a iniciovali ich k vyjadrovaniu vlastných *myšlienok* (77 %). Deti bezproblémovo nadväzovali kontakt so spoluhráčmi a s učiteľmi, komunikovali s nimi

¹² presadzovanie vlastných predstáv, predkladanie hotových produktov ako vzor alebo makiet malej veľkosti, vymedzená škála farieb, zatvorené otázky, spochybňovanie nápadov, návrhov detí a pod.

¹³ MŠ, Adamovské Kochanovce 9 (zriadené počítačové centrum)

¹⁴ MŠ, SNP 1, Ivanka pri Dunaji

verbálne aj neverbálne (91 %), dodržiavali zásady kultivovaného rečového prejavu, chápali obsah komunikácie a vedeli odovzdať hlavnú myšlienku informácie bez toho, aby zmenili jej význam, zdôvodňovali opodstatnenosť argumentu alebo indície (88 %). Na zatvorené otázky odpovedali jednoslovné, čo ich obmedzovalo v premýšľaní a vyjadrovaní sa. Zvládali analyticko-syntetické činnosti a hry so slovami, určili prvé a posledné písmeno, rozdelili slovo na slabiky aj pomocou tieskania, identifikovali svoje meno v zozname detí, lúštili jednoduchú tajničku. U niektorých detí boli pozorované chyby vo výslovnosti a sporadické používanie nárečia aj napriek snahe učiteľov o ich korigovanie a eliminovanie.

V školách s VJM a s VJS/VJM niektorí učitelia integrovane prepájali maďarský jazyk so slovenským jazykom vo všetkých formách denných činností, čím napomáhali deťom využívať slovnú zásobu v štátnom jazyku ako aj slovnú zásobu v materinskom jazyku. Deti sa vyjadrovali gramaticky správne jednoduchými i rozvitými vetami, interpretovali v oboch jazykoch vlastné myšlienky a získané poznatky. V ojedinelých prípadoch k tomu prispela skutočnosť, že v triedach boli zaradené deti hovoriace maďarsky a aj slovensky. V škole¹⁵ s VJS/VJU komunikovali deti spisovne v slovenčine, preferovali pozdrav v ukrajinčine, poznali riekanky, spievali piesne v oboch jazykoch. Niektorí učitelia škôl s VJM¹⁶ preferovali mechanické nadobúdanie slovnej zásoby v slovenskom jazyku deťmi. V 1 MŠ s VJS¹⁷ učitelia a deti komunikovali v maďarčine. Deti uvedenej školy nemali adekvátne rozvinuté komunikačné spôsobilosti vo vyučovacom ani v materinskom jazyku.

Učitelia každodenným ranným cvičením a týždenným realizovaním vzdelávacej aktivity s telovýchovným zameraním (78 %) napomáhali ovládaniu základných *lokomočných pohybov* a vhodnému zaujatiu základných postojov a polôh deťmi (89 %). V interiéri, exteriéri¹⁸ alebo blízkom prírodnom prostredí školy v rôznych obmenách zdokonaľovali základne a *špecifické pohybové* (95 %) *spôsobilosti* detí aj so sprievodom rytmického nástroja, s hrou na telo i so spevom piesní. Deti napodobňovali úkony demonštrované učiteľom alebo dieťaťom, reagovali na telovýchovnú terminológiu, vizuálne, zvukové, verbálne signály a pokyny, orientovali sa v priestore. Adekvátne manipulovali s náčiním, kultivovane a technicky správne prekonávali prekážky a pohybovali sa na náradí, dodržiavali pravidlá pohybových hier. Fyziologickú účinnosť telesných a ranných cvičení a stagnovanie detí v poznaní hier ovplyvnili niektorí učitelia nedostatočným dávkovaním cvičení, ignorovaním ich nesprávneho vykonania, časovým obmedzením a ponukou deťom dlhodobo známych hier. Rozšírené učebné osnovy v 1 ŠkVP, pravidelná realizácia činností zo vzdelávacej podoblasti Pohyb a telesná zdatnosť, nadštandardné priestorové a materiálno-technické podmienky súkromnej školy¹⁹ prispievali k plneniu zámerov súvisiacich so zdravým životným štýlom s dopadom na stav zdravia detí. Učitelia uvedenej SMŠ výrazne ovplyvnili nadobúdanie a preukázanie špecifických pohybových spôsobilostí deťmi, ktoré pri činnostiach v bazéne zvládali techniku dýchania, splývanie, skoky a pády do vody a základy plaveckých štýlov.

Deti dokázali zladit' pohyb s hudbou, využívať výrazové prostriedky improvizácie a zodpovedajúce techniky v činnostiach s výtvarným i hudobným zameraním, adekvátne preukázali *grafomotorické* (76 %) *spôsobilosti*. Mnohé zotrvali v optimálnej polohe v činnostiach pri tabuli, pri stole, pri maliarskom stojane alebo aj na zemi. Správne držali grafický a výtvarný materiál a vyvíjali s ním primeranú intenzitu tlaku na podložku. Súvisle viedli línie v rôznych smeroch, zachovali požadovaný tvar, veľkosť a sklon grafického prvku, označili veľkým tlačným písmom svoj výsledný produkt. Učitelia akceptovali fyziologickú

¹⁵ MŠ, Sládkovičova 3, Prešov

¹⁶ MŠ s VJM – Óvoda, Brnenské námestie 16, Kolárovo; ZŠ s MŠ s VJM, Alapiskola és Óvoda, 1547, Vlčany; MŠ s VJM – Óvoda, Žihárec 1

¹⁷ MŠ, Hodejov 140

¹⁸ MŠ bl. Zdenky Schelingovej, Sv, Pia X. 1, Bratislava (zdravotné cvičenie realizované vonku)

¹⁹ príklad vhodnej/dobrej praxe: SMŠ Guliver, Poľovnícka 1914/3B, Banská Štiavnica

nevyhranenost' detí a prevažne viedli ich portfóliá. Niektorí zámerne uskutočňovali prípravné cvičenia²⁰, uvoľňovali dominantnú ruku, skvalitňovali vizuomotoriku a koordináciu zraku a ruky detí.

Učítelia uplatňovali *spätnú väzbu* (80 %), *priebežné* (83 %) a *záverečné* (59 %) *hodnotenie*. Prevažne hodnotili sumárne jednoduchou vetou alebo vyzývali deti k reflexii realizovaných aktivít z hľadiska pocitov, čo im neposkytlo komplexnú ani individuálnu spätnú väzbu a motiváciu k osobným úspechom. Verifikovali najmä rozsah poznatkov a ich aplikovanie v rôzne modifikovaných učebných situáciách, zvládnutie problémových úloh a zadaní umelecko-expresívneho charakteru deťmi. Verbálnou pochvalou alebo neverbálnymi prejavmi uznania²¹ ocenili konanie a výsledky činnosti, čo malo vplyv na sebavedomie detí a sociálne vzťahy medzi nimi. Niektorí učítelia využívali tzv. hodnotiace²² otázky a v prípade neúspechu deťom opakovane vysvetlili úlohu, spresnili postup alebo spoločne hľadali čo je možné zmeniť. Ojedinele učítelia monitorovali a hodnotili len udržanie disciplíny a poriadku alebo netaktne vylúčili deti z činnosti, čo podmieňovali ich správaním sa.

Rozvoj detí v kognitívnej a konatívnej oblasti ovplyvňovali angažovanie sa, prívetivosť, predvídavosť, empatia učiteľov a priaznivá učebná *atmosféra* (89 %). Niektorí učítelia *nesprávne odpovede* detí (68 %) využili na objasnenie nepochopených učebných situácií, formulovali aj nové zadania a uvažovaním nahlas napomáhali k opätovnému zamysleniu sa detí a k zvládnutiu úloh. Deti náležite preukázali elementárne základy *sociálnych a personálnych kompetencií* (77 %). Dokázali *vzájomne participovať*, akceptovať sa, dohodnúť sa, prebrať zodpovednosť za svoje konanie (84 %), situačne sa rozhodovať, *vyjadrovať názory* a postoje na správanie sa a konanie jednotlivcov i skupín, *hodnotili* výsledky svojej činnosti prípadne posúdili aj vlastné pokroky (59 %). Vedeli opísať zachované lokálne ľudové tradície a zvyky, tiež odlišnosti aj inej kultúry a ľudí žijúcich na národnostne zmiešanom území. Akceptovali triedne a pre činnosti spoločne dohodnuté *pravidlá*, ktoré boli rôznorodo graficky zaznamenané²³, tvorili súčasť výzdoby triedy a napomáhali ich *predčitateľskej gramotnosti*²⁴, ktorú učítelia podporovali využívaním špecifických metód²⁵ a rôznych literárnych žánrov a jazykových prostriedkov písanej reči.

Pozitívne zistenia

- podporovanie dodržiavania pravidiel deťmi
- iniciovanie aktívneho pohybovania sa detí rozmanitými spôsobmi
- napomáhanie sebaobsluhy detí
- podporovanie aktívneho komunikovania detí vrátane používania štátneho jazyka
- inšpirovanie detí k získavaniu a uplatneniu skúseností
- vytváranie priaznivej atmosféry v triedach

Oblasti vyžadujúce si zlepšenie

- využívanie:
 - hry ako základného prostriedku V a V smerujúceho, napr. k aktivizácii detí k učeniu sa, k získavaniu a využívaniu informácií, k sebarealizovaniu sa, k sebazdokonaľovaniu sa, k sebakontrolu, k sebaregulácii, k sebareflexii detí
 - zážitkového/skúsenostného učenia sa detí s dôrazom na experimentovanie, pokusy, bádanie
 - skúseností z KV vrátane inovatívnych stratégií V a V
- porovnávanie reality s fikciou

²⁰ pohybové, pohybovo-sluchové, pohybovo-sluchovo-zrakové

²¹ úsmev, pohľadanie, gesto, potlesk, gratulácia, emotikon

²² Je to správne vyriešené?; Správne si predpokladal?; Čo by sa mohlo stať?; Ako by si to urobil inak?; Ako si na to prišiel?

²³ symboly, piktogramy, smajlíky, obrázky, písaný alebo tlačný text

²⁴ príklad *vhodnej/dobrej praxe*: MŠ, Košická 40, Senec

²⁵ metóda: tvorby knihy, odkazu, diskusnej siete, kalendára počasia, pojmovej mapy, maľovaného čítania

- využívanie priebežného hodnotenia detí
- rešpektovanie výchovno-vzdelávacích potrieb, dosiahnutej úrovne, výkonového potenciálu a momentálnych dispozícií detí

Školskí inšpektori v súvislosti s tematickou inšpekciou zaznamenali **iné zistenia**²⁶ ovplyvňujúce život a chod MŠ, ktoré sa najčastejšie týkali neúplného vypracovania školského poriadku (chýbajúce časti); absencie niektorej dokumentácie a dokladov alebo ich údajov; nerealizovania vnútroškolskej kontroly riaditeľom; neprerokovania ŠkVP a školského poriadku v pedagogickej rade a v rade školy a opomenutia ich zverejnenia; nezriadenia metodického združenia (MZ) a tiež nečinnosť MZ; organizovania krúžkovej činnosti a športových aktivít bez informovaného súhlasu zákonného zástupcu; nezabezpečenia V a V zmenným striedaním sa dvoch učiteľov; nerešpektovania právnymi predpismi uvedeného rozsahu priamej VVČ pedagogických zamestnancov.

Na základe podnetu bol oznámený výkon školskej inšpekcie v súkromnej materskej škole (SMS)²⁷. Zo strany školy bol školským inšpektorom obmedzený výkon školskej inšpekcie vrátane neprístupnosti dokumentácie. Štátna školská inšpekcia voči SMS začala správne konanie a uložila jej pokutu.

Záver

Tematická inšpekcia bola vykonaná v 165 MŠ. Školskí inšpektori monitorovali *stav VVČ a učenia sa päť- až šesťročných detí* počas 1 619 *hospitácií* v 343 triedach. Učitelia vytvárali a udržiavali priaznivú učebnú *atmosféru* (89 %). *Oboznámili* deti s dennými činnosťami (76 %) najčastejšie uplatnením metódy ranný kruh alebo motivačným rozhovorom na začiatku konkrétnej aktivity. Využívali vhodné pedagogické *stratégie* a *zásady*, zodpovedajúce *postupy* v činnostiach (82 %), didaktické, kompenzačné *pomôcky* (82 %) a *digitálne technológie* (68 %), ktorými vytvárali adekvátne *podmienky* pre realizáciu VVČ (80 %). Zväčša všeobecne sformulovanými požiadavkami ovplyvnili záujem, vytrvalosť i sebavedomie detí. Atraktivitu učebných situácií ovplyvňovalo striedanie spontánnych a riadených aktivít (77 %), v ktorých deti primerane nadobúdali a uplatňovali *poznatky, spôsobilosti, hodnoty, postoje* (84 %). Niektorí učitelia nezadefinovali zábery individuálnych, skupinových a spoločných činností, nerešpektovali metodické odporúčania týkajúce sa podporovania rozvoja pohybových, grafomotorických a komunikačných *spôsobilostí* detí²⁸. Ich školský spôsob vyučovania bol pre deti nezaujímavý, obmedzoval ich autonómnosť v konaní a rozhodovaní sa, tiež ich verbálne i neverbálne prezentovanie sa. Pozorované boli

²⁶ MŠ, Kalinčiakova 11, Modra; MŠ, Hamuliakovo 239; SMS, Mlynské nivy 44/C, Bratislava; SMS, Kozia 25; Bratislava; MŠ, Kružno 25; ZŠ Milana Kolibiara 369 Detviarska Huta; ZŠ Sama Tomášika s MŠ, Lubeník 102; MŠ, Železná Breznica 181; CMŠ blahoslaveného biskupa Vasiľa Hopku, ul. J. Švermu 4, Michalovce; MŠ, Turgenevova 7, Košice; MŠ, Družstevná 506, Strážske; MŠ, Bardoňovo 104; MŠ s VJM – Óvoda, Handlovská 4, Komárno; MŠ, Kružlová 101; Evanjelická spojená škola, Námestie legionárov 3, Prešov; ZŠ s MŠ, Dolný Smokovec 21, Vysoké Tatry, MŠ, Dargovských hrdinov 18, Humenné; MŠ Lipníky 15 (teplota v triede a v spálni bola pri príchode detí do MŠ nízka, teplomer ukazoval 15 °C, v čase obeda teplota v miestnostiach MŠ nevystúpila nad 20 °C); MŠ, Seč 98; ZŠ s MŠ, Svinná 131; MŠ, Štvrtok 57; ZŠ s MŠ, Častkovce 157; MŠ, Dolné Trhovište 204; MŠ s VJM – Magyar Nyelvű Óvoda, Báč 83 – Bacsfa; MŠ, Školská 44, Veľké Orvište; MŠ, Nám. A. Hlinku 32, Cífer; MŠ s VJM – Óvoda, Trnávka 110 – Csallóköztárnok; ZŠ s MŠ, Ul. M. R. Štefánika 1, Vrútky

²⁷ SMS, Kozia 25, Bratislava

²⁸ Metodický list na osvojovanie štátneho – slovenského jazyka v materských školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, dostupný na: <https://www.minedu.sk/>; metodické príručky k ŠVP zverejnené na <http://www.statpedu.sk/>; Metodika rozvíjania grafomotorických zručností detí v materských školách a pod.

aj činnosti, ktorých zameranie nezodpovedalo rozvojovej úrovni detí a presahovalo rámec obsahu predprimárneho vzdelávania v ŠVP. Naopak, mnohí učitelia rozširovali skúsenosti detí rôznorodými aktivitami zameranými aj na podporovanie ich počiatočnej *čitateľskej, matematickej, prírodovednej, technickej* alebo *finančnej gramotnosti*.

Deti najmä v hrách a činnostiach podľa vlastného výberu využívali zariadenia a aplikácie digitálnych technológií, kombinovali rôzne prvky, spájali fragmenty do menších častí a tie do väčších celkov, vytárali plošné i objemom priestorové artefakty, kreslili, niektoré zhotovili objekty podľa technického náčrtu alebo symbolické bankovky a štítky s vyjadrením hodnoty tovaru. Vo vzdelávacích aktivitách určovali počet, porovnávali a triedili predmety a objekty podľa stanovených kritérií, chápali čísla a jednoduché operácie s nimi, narábali s rytmickými nástrojmi Orfovoho inštrumentára, spievali, tancovali, interpretovali získané i vlastné poznatky o flóre a faune, o ochrane prírody a jej význame, o ľudových tradíciách a o odlišnostiach kultúr. Deti sa orientovali v priestore, reagovali na vizuálne, zvukové, verbálne pokyny a príslušnú terminológiu, improvizovali, kultivovane narábali s náčiním, s náradím i s nástrojmi, málo bádali a experimentovali. Porozumeli sprostredkovanej informácii a správe v písanej podobe, vedeli odovzdať odkaz, adekvátne dodržiavali *komunikačné konvencie* (91 %). Niektoré komunikovali gramaticky správne a obsažne v štátnom jazyku ako v maďarskom alebo ukrajinskom jazyku. Ovládali *lokomočné pohyby*, zaujali základné polohy a postoje (89 %), preukázali *špecifické pohybové* (95 %) a *grafomotorické* (76 %) *spôsobilosti*, zvládali *sebaobslužné činnosti* (93 %). Deti akceptovali spoločenské, triedne a pre činnosti spoločne dohodnuté *pravidlá* (96 %). Zvládali učebné zadania, rozhodovali sa, vyhľadávali a spracovávali *informácie* (71 %), argumentovali, výnimočne mali možnosť porovnávať skúsenosti z reálneho života s fiktívnymi príkladmi. *Akceptovali* a povzbudzovali sa, zaujímali sa o dianie v triede (84 %), prezentovali sa, *hodnotili* svoje a spoluhráčove konanie a dosiahnuté výsledky (59 %).

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov²⁹

Riaditelia škôl, ktorých sa inšpekčné zistenia týkali, prijali na odstránenie zistených nedostatkov adekvátne a kontrolovateľné opatrenia (80). Školskí inšpektori *uložili* školám 11 *opatrení* súvisiacich s porušením právnych predpisov. *Odporúčania* (400) smerovali k skvalitneniu výučby učiteľov; k pravidelnosti realizácie vnútroškolskej kontroly a k účinnému narábaniu s opatreniami zameranými na zefektívnenie VVČ; k efektívnosti činnosti poradných orgánov riaditeľa (interné vzdelávanie a analyzovanie výsledkov učenia sa detí smerujúce k zlepšeniu výučby pedagogických zamestnancov) a k prehodnoteniu časového vymedzenia všetkých foriem denných činností v dennom poriadku.

Štátna školská inšpekcia vzhľadom na závažnosť zistení **upozornila** 18 zriaďovateľov³⁰ najmä na personálne a materiálno-technické zabezpečenie V a V, chýbajúcu alebo neúplnú dokumentáciu a chybné údaje v zriaďovacej listine.

²⁹ uplatnené opatrenia: ŠIC BA (26 odporúčaní, riaditelia prijali 15 opatrení); ŠIC BB (71 odporúčaní, riaditelia prijali 27 opatrení); ŠIC KE (25 odporúčaní, riaditelia prijali 2 opatrenia); ŠIC NR (48 odporúčaní); ŠIC PO (65 odporúčaní, 11 uložených opatrení, riaditelia prijali 15 opatrení); ŠIC TN (44 odporúčaní, riaditelia prijali 16 opatrení); ŠIC TT (57 odporúčaní, riaditelia prijali 8 opatrení); ŠIC ZA (64 odporúčaní, riaditelia prijali 5 opatrení)

³⁰ Obec: Kružno; Hodejov; Železná Breznica; Jacovce; Bardoňovo; Fulianka; Kružlová; Lipníky; Štvrtok;; Kostolná; Seč; Dolné Trhovište; Veľké Orvište; Trnávka – Csallóköztárnok; Báč – Bacsfa; Mesto: Humenné; Mgr. Jana Kamenská, Súkromné opatrovateľské centrum Babyland, Kostku 18, Malacky; Miroslava Hrdlovičová, Detské centrum, s. r. o., Bebravská 2, Bratislava

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove bol informovaný o nevyhovujúcom stave teploty vnútorných priestorov MŠ a Okresný úradu v sídle kraja Trnava o nezriadení výdajnej školskej jedálne.

Odporúčania, podnety a upozornenia

Riaditeľom škôl

- kontrolovať a hodnotiť pravidelne, dôsledne, adresne vyučovacie postupy učiteľov s dôrazom na rovnomerné rozvíjanie elementárnych základov kľúčových kompetencií detí, venovať pozornosť: využívaniu hry v procese učenia sa detí, fyziologickej/zdravotnej účinnosti cvičení a pohybových aktivít, dodržiavaniu metodických odporúčaní, ktoré súvisia s rozvíjaním grafomotorických zručností detí a s nadobúdaním základov, používaním a ovládaním štátneho jazyka, porovnávaniu a konfrontovaniu skúseností detí, príkladov z virtuálneho a reálneho života, argumentácii detí v sebareflexii, sebaaprezentovaní sa

Zriaďovateľom

- rešpektovať kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti učiteľa v materskej škole a požiadavky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca
- dodržať požadovaný počet kvalifikovaných učiteľov striedajúcich sa v dvoch zmenách
- aktualizovať a rozširovať v spolupráci s riaditeľom spektrum didaktických pomôcok
- zosúladiť obsah zriaďovacích listín s právnym stavom

Metodicko-pedagogickému centru

- rozšíriť ponuku vzdelávacích programov pre učiteľov materských škôl o modul zameraný na získavanie skúseností vhodne voliť a aplikovať učebné stratégie vrátane hodnotiacich nástrojov aj s dôrazom na hodnotenie a sebareflexiu detí